

صنعت در تنگنای رشد

گزارش رسمی مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد رکود بخش صنعت در شش ماه اول ۱۴۰۴ عمیق‌تر شده است؛ وضعیتی که ضرورت استفاده از ظرفیت‌های مکملی مانند بخش تعاون، مشاغل نوظهور و الگوهای اسلامی اقتصاد مردم‌پایه را آشکار می‌سازد

محمد حقگو
economice@khorasannews.com

داده‌های تازه مرکز پژوهش‌های مجلس، تصویری کم‌ابهام از وضعیت صنعت کشور ارائه می‌دهد؛ تصویری که نشان می‌دهد بخش صنعت، به‌ویژه صنایع بوری که عمدتاً صنایع بزرگ و مادر را در بر می‌گیرند، در شش‌ماه نخست سال ۱۴۰۴ نسبت به مدت مشابه سال قبل با رکودی عمیق‌تر مواجه شده است. این در حالی است که سال گذشته نیز رشد این بخش منفی بوده و عملاً صنعت در دو سال پیاپی از ایفای نقش پیشران رشد بازمانده است. این وضعیت به‌روشنی نشان می‌دهد که صنعت نه‌تنها نتوانسته موتور محرک رشد اقتصادی باشد، بلکه از منظر کیفیت عملکرد نیز با فشارهای فزاینده‌ای روبه‌رو شده است. داده‌های یک پیام مشخص دارند: ادامه اتکای صرف به صنعت بزرگ، متمرکز و سرمایه‌بر، دیگر پاسخ‌گوی نیازهای رشد و اشتغال کشور نیست. همزمان، گزارش‌های تطبیقی و تجربیات جهانی نشان می‌دهد جای خالی مکمل‌هایی نظیر توسعه ساختار تعاون و زیرساخت‌های مشاغل نوظهور در ساختار تولید کشور به‌وضوح احساس می‌شود؛ مکمل‌هایی که می‌توانند هم ظرفیت‌های خرد تولید را تجمیع کنند و هم مشارکت نیروی کار تحصیل کرده در بازار کار را افزایش دهند.

رکود عمیق‌تر با هزینه‌های بالاتر

به گزارش خراسان، گزارش اخیر مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد، رشد تولید در بخش صنعت (شرکت‌های بوری) در شش‌ماه اول سال ۱۴۰۴ نسبت به شش‌ماه نخست سال قبل، عقیق‌گر ۶۰٫۵ درصدی داشته است؛ آن‌هم در شرایطی که این شاخص در پایان شش‌ماه نخست سال ۱۴۰۳ نیز نسبت به سال ۱۴۰۲ منفی بوده است. مجموعه این ارقام، در کنار داده‌های منفی مشابه در حوزه فروش، از افزایش شدت رکود صنعتی در نیمه اول ۱۴۰۴ حکایت دارد. بر اساس ارزیابی مرکز پژوهش‌ها، در صورت تداوم شرایط موجود، احتمال فراگیرتر شدن رکود در ماه‌های آینده نیز وجود دارد.

در این میان، جنگ و نبود فضای قطعیت اقتصادی، اختلال در زنجیره تأمین واردات مواد اولیه و قطعات یدکی و مشکلات حمل‌ونقل، فرایند تولید را در بسیاری از صنایع کند یا حتی متوقف کرده است. البته دلایل کاهش تولید در صنایع مختلف یکسان نیست. به‌عنوان نمونه، کاهش تولید در

صنعت خودروسازی (منفی ۴۰٫۸ درصد) عمدتاً ناشی از اختلال در تأمین نیروی کار و قطعات بوده که نشان می‌دهد سرمایه انسانی و مواد اولیه به‌دو نقطه آسیب‌پذیر این صنعت تبدیل شده‌اند.

در مقابل، در صنایع معدنی و فلزی مانند ورق، پروفیل و شمش، عامل اصلی افت تولید، قطعی‌های مکرر برق بیان شده است؛ مسئله‌ای که وابستگی شدید صنایع سنگین به انرژی و نبود آمادگی زیرساخت‌های انرژی برای شرایط بحرانی را برجسته می‌کند.

چرا سیاست صنعتی نیازمند بازبینی است؟

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش خود تأکید می‌کند که در برابر رشد منفی ارزش افزوده بخش صنعت، بازبینی سیاست‌های اقتصادی و صنعتی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. تأمل در ساختار صنعت ایران نشان می‌دهد این ساختار عمدتاً متکی بر بنگاه‌های بزرگ و سرمایه‌بر، انرژی‌ارزان، بازار کار رسمی و متمرکز و زنجیره‌های تولید کم‌اعتفاع است.

خانواده محترم مرحوم

جناب آقای دکتر محمد صدیقی نیا

با کمال تأسف و تأثر درگذشت

آقای دکتر محمد صدیقی نیا عزیز

را تسلیت گفته و خود را در غم شما شریک می‌دانیم.

دکتر محمدفره داغی – دکتر محمد حسین نیکوئیان – دکتر رحیم تقوی رضوی زاده
دکتر فریبرز نمینی – دکتر ابراهیم قیام حسخانی – دکتر علیرضا حمید
دکتر نوید سعادتیان – دکتر سعید صباغان

خانواده محترم مرحوم

جناب آقای دکتر محمد صدیقی نیا

بابراز همدردی درگذشت

شادروان آقای

دکتر محمد صدیقی نیا

را تسلیت گفته و برای شما صبر و

شکیبایی از ایزدمنان خواستاریم.

پزشکان، مدیری و پرسنل

بیمارستان و آیشگاه سینا

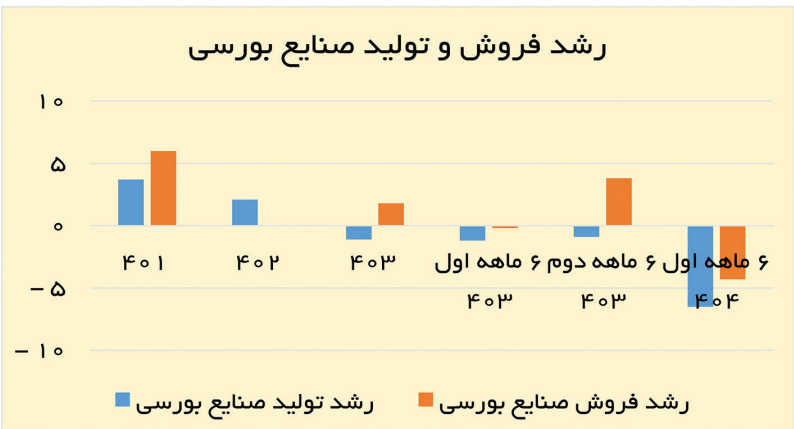
سعدیا مرد نکونام نمیرد هرگز
مرده آن است که نامش به نگویی نبرد
در بیست و پنجمین سالگرد
درگذشت پدر عزیزمان شادروان

حاج مهدی شریف کاشانی

یاد و خاطرش را گرامی می‌داریم.

خانواده شریف کاشانی

خیری که بچ شری و آن نیست
سگر بر نعت و صبر بر مصیبت ناگوار است

نشان می‌دهد این ظرفیت در سطح سیاست‌مالی چندان جدی گرفته نشده است.

نیاز تعاون به پشتیبانی بودجه‌ای

اظهار نظر کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس در باره بودجه بخش تعاون در لایحه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که در سال آینده نیز نمی‌توان انتظار تحول جدی در این حوزه داشت. بر اساس این گزارش: ■ ردیف «شکل‌گیری و توانمندسازی تعاونی‌ها» تنها ۳ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است؛ ■ تخفیف بیمه‌ای تعاونی‌ها که در قانون تصریح شده، فاقد ردیف بودجه‌ای است؛

■ تعاونی‌های فراگیر ملی و سهم ۳ درصدی آن‌ها از واگذاری‌ها در لایحه حذف شده‌اند؛ ■ افزایش سرمایه بانک توسعه تعاون و صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری نیز متناسب با تورم رشد نکرده است.

در مقابل، حجم بالای منابع بارانه‌ای در بودجه، از شکاف عمیق میان اهداف اعلامی و تخصیص واقعی منابع در حوزه تعاون حکایت دارد. ■ چرا مردم از اقتصاد خارج شده‌اند؟ در این میان، طرح «اقتصاد مردم‌پایه» مسئله را در

سطحی بنیادی تر مطرح می‌کند. مشکل اصلی اقتصاد ایران فقط بیکاری نیست، بلکه پایین بودن نرخ مشارکت اقتصادی است. طبق تازه‌ترین داده‌های مرکز آمار ایران، این نرخ در پاییز امسال به حدود ۴۰٫۷ درصد کاهش یافته که کمترین سطح آن در هشت سال اخیر محسوب می‌شود.

به این ترتیب، حدود ۲۶ میلیون و ۹۵۰ هزار نفر در سن کار نه‌شغال، بلکه عملاً از اقتصاد رسمی خارج شده‌اند. این وضعیت نتیجه مدلی است که مشارکت اقتصادی را صرفاً در قالب شغل رسمی صنعتی یا دولتی تعریف کرده و نقش خانواده و اجتماع محلی را در تولید به حاشیه رانده است.

اقتصاد مردم‌پایه؛ بازگرداندن نقش تولید به جامعه

در الگوی اقتصاد مردم‌پایه که توسط برخی محققان اقتصاد اسلامی در حال تکمیل است، مردم صرفاً نیروی کار تلقی نمی‌شوند، بلکه تولیدکننده‌اند. خانواده، محله و اجتماع محلی می‌توانند به کانون‌های تولید تبدیل شوند. تولید خرد، اگر به باز و زنجیره صنعتی متصل شود، می‌تواند پایدار و مولد باشد و در عین حال، توجه به کیفیت زندگی و محیط زیست را نیز در منطق اقتصادی لحاظ کند. افزودن بر این، تمرکز بر تولید کالاهایی با ارزش افزوده بالا در حوزه سلامت و نیازهای واقعی جامعه، که امکان تولید آن‌ها در مقیاس‌های کوچک و حتی خانگی وجود دارد، می‌تواند بخشی از هزینه‌های تحمیلی بر اقتصاد را کاهش دهد و ظرفیت‌ها را به سمت فعالیت‌های مولد سوق دهد. البته تحقق این رویکرد، نیازمند سازماندهی، تسهیل قوانین و نظارت مؤثر از سوی دولت و توسعه‌دهندگان محلی است.

مشاغل نوظهور؛ تجربه دنیا چه می‌گوید؟

در کنار بخش‌های تعاون و اقتصاد مردم‌پایه،

نباید از ظرفیت‌های مغفول مشاغل نوظهور غافل شد؛ مشاغلی که به دلایل مختلف، از جمله موانع قانونی، فرصت بروز کافی پیدا نکرده‌اند. گزارش «تجربه کشورها در رونق مشاغل نوظهور – آلمان» نشان می‌دهد کشور‌های صنعتی برای عبور از تنگنای رشد، صرفاً به صنعت سنتی متکی نبوده‌اند. در آلمان، بخش قابل توجهی از اشتغال جدید در مشاغل نوظهور، محلی و مهارت‌محور ایجاد شده، بنگاه‌های کوچک به‌طور سیستماتیک به زنجیره صنعت متصل‌اند و حمایت‌های بیمه‌ای، آموزشی و مالی، پایداری این مشاغل را تضمین کرده است. تجربه‌ای که نشان می‌دهد مشاغل نوظهور رقیب صنعت نیستند، بلکه مکمل آن‌اند.

مسیر خروج از تنگنای رشد

در مجموع، داده‌های رسمی می‌گویند صنعت در تنگناست. تجربه جهانی نشان می‌دهد بدون مسیرهای مکمل، رشد باز نمی‌گردد. و اقتصاد مردم‌پایه یادآوری می‌کند بدون مردم، هیچ رشدی پایدار نخواهد بود. در چنین شرایطی، اگر چه نسخه واحدی برای اصلاح ساختار تولید وجود ندارد، اما یک اصل روشن است: تکمیل صنعت با تعاون، پشتیبانی مالی از تولید اجتماعی و بازتعریف نقش مردم در اقتصاد، می‌تواند فضای تنفس تازه‌ای برای صنعتی ایجاد کند که در تنگنای رشد گرفتار شده است. در عین حال تقریباً بیشتر نسخه‌های رشد صنعتی در کشورهایی نظیر تجربه آلمان، ایتالیا، چین و کره جنوبی این گزاره را تایید می‌کنند که مدال مطلوب، توسعه هم‌زمان بخش‌های خرد ذیل ساختارهایی نظیر خوشه‌های صنعتی، پیمانکاری‌های فرعی و هلدینگ‌های اقماری در کنار صنایع بزرگ است. این مسیر نوعی به‌روزرسانی مدل رشد به‌شمار می‌رود.

همکار گرامی

جناب آقای فرهاد میر حسینی

با نهایت تأسف و تأثر درگذشت مادر گرامیتان

زنده یاد ملیحه تقیان اردبیلی

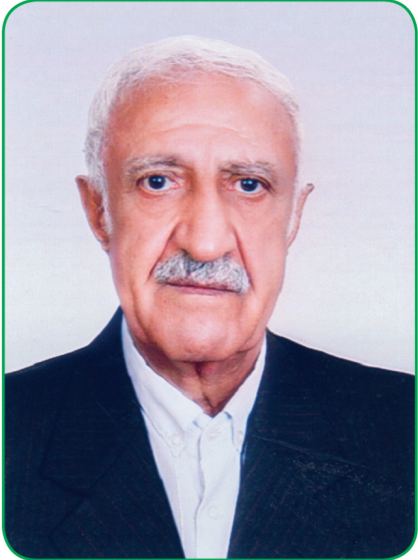
را حضور جنابعالی و خاندان گرامی صمیمانه تسلیت عرض می‌نمائیم.

«ما را در غم خود شریک بدانید»

همکاران شما در سازمان آگهی‌های روزنامه خراسان

گروه رسانه‌ای دانش پیام

بازگشت همه به سوی اوست

با نهایت حزن و اندوه، درگذشت پدر عزیزمان، بزرگ خاندان

حاج ابوالقاسم حدادیان

را خدمت اقوام و آشنایان ارجمند اعلام می‌نماییم.

به اطلاع می‌رسانیم در روز دوشنبه ۱۴۰۴/۱۱/۴ مصادف با پنجمین روز از ماه مبارک

رمضان، ساعت ۱۰:۳۰ صبح آرمیدن عزیز از دست رفته مان را در صحن جمهوری

اسلامی حرم مطهر رضوی به سوگ خواهیم نشست.

«حضور گرامی تان تسلی دل‌های سوگواران و مزید امتنان خواهد بود»

مراسم تشییع از صحن کوثر به سمت صحن جمهوری حرم مطهر رضوی برگزار می‌گردد

خانواده مرحوم

خانواده محترم میر حسینی

مهر داد، فرهاد و الهام عزیز

فقدان مادر عزیزتان را صمیمانه تسلیت عرض می‌نمائیم.

«ما را در غم خود شریک بدانید»

خورشیدی فر، موسویان، مستوفی، طاهریا

سرکار خانم مهین عظیمی، الهام عزیز

دکتر امیر صدیقی نیا، آسیه و مهندس علی عزیز

و خاندان محترم وابسته

صبر بر مصیبت اجر است.

خود می‌آفریند و خود می‌برد.

مصیبت عظمای فقدان بهترین عزیزمان

مرحوم دکتر محمد صدیقی نیا

را به شما و سایر بازماندگان صمیمانه تسلیت می‌گوییم. روحش شاد.

آذر و منصور بیات مختاری، دکتر مریم و دکتر فرید دانشور

دکتر الیسا و دکتر معین بیات مختاری

خاندان محترم حقیق مشهدی

درگذشت زنده یاد

جناب مهندس حسین حقیق مشهدی

صنعتگر و مشاور صنعتی

و دوست ارجمندمان در شرکت بهزیست دانش نارون

که بحق انسانی والا و پرهیزگار بود و باعث تأسف و تأثر عمیق

ما شد را به شما و دوستان ایشان تسلیت عرض می‌نمائیم.

«ما را در غم خود شریک بدانید»

دکتر محمد مهدی کوشیار، دکتر نرگس موسوی فر

پرسنل شرکت بهزیست دانش نارون